

Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΒΥΛΙΖΑΣ

*Μνήμη Βασίλη Π. Κωσταδήμα - Τζόνου
(†24-9-2013)**

Το άλλοτε ιστορικό μοναστήρι του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Βύλιζας στο Ματσούκι Ιωαννίνων διαλύθηκε το 1893 και ενώθηκε με τη μονή των Εισοδίων της Θεοτόκου Μελισσοουργών. Το 1930 και τα δύο ενσωματώθηκαν στην Ιερά Μονή Κάτω Παναγιάς Άρτας, της οποίας έκτοτε η Βύλιζα αποτελεί μετόχιον. Μετά τη διάλυση της Βύλιζας άρχισε και η παρακμή της. Η εγκατάλειψη, οι επιπτώσεις των πολέμων, οι ζημιές που υπέστη το κτηριακό συγκρότημα της μονής από το σεισμό του 1967, αλλά και η άγνοια της ιστορικής αξίας της, οδήγησαν –παρά τις κατά καιρούς φιλότιμες προσπάθειες των κατοίκων του Ματσουκίου– στον πλήρη μαρασμό της. Ως εκ τούτου, η εικόνα της μονής πριν την έναρξη των εργασιών αποκατάστασής της, θύμιζε περισσότερο στάβλο παρά ιερό χώρο. Ειδικότερα, οι χώροι των κελίων της μονής μετατράπηκαν σε αποθήκες ζωοτροφών, σε εργαστήριο τυροκομικών προϊόντων και σε μαγειρείο του εκάστοτε βοσκού. Για την καλύτερη, μάλιστα, εξυπηρέτηση του ποιμνίου χτίστηκε στον αύλειο χώρο της μονής στάβλος (25 x 6 μ.) με τσίγκινη στέγη, αλλοιώνοντας έτσι τη γενική εικόνα του μνημείου. Επιπρόσθετα, η πλήρης αδιαφορία των αρμοδίων φορέων, σε συνάρτηση με τις κατά καιρούς επεμβάσεις στο χώρο, συμπλήρωσαν την εικόνα εγκατάλειψης του μοναστηριού. Από το 1981 όμως η κατάσταση άρχισε να αλλάζει. Η μοναστηριακή επιτροπή, που διορίστηκε τότε και εξακολουθεί μετά από τριάντα χρόνια να παραμένει η ίδια, ξεκίνησε σταδιακά την ανακαίνιση και την αποκατάσταση της αρχικής μορφής της μονής με απώτερο στόχο τη διάσωση, τη συντήρηση και την ανάδειξή της. Με προγραμματισμό, με αφοσίωση στο στόχο, αγάπη και ενθουσιασμό, σε συνδυασμό με την αμέριστη συμπαράσταση των κατοίκων του Ματσουκίου, αλλά και τη συνδρομή της πολιτείας, την ηθική στήριξη και αμέριστη συμπαράσταση του Μητροπολίτη μας, τη διαρκή καθοδήγηση της 8ης ΕΒΑ Ιωαννίνων, καταθέτοντας εν ολίγοις την ψυχή μας, καταφέραμε τελικά αυτό που αντικρίζει ο σημερινός επισκέπτης. Αν μάλιστα λάβει κανείς υπόψη ότι η μονή δεν έχει πρόσβαση μέσω αυτοκινητόδρομου και ως εκ τούτου όλα τα υλικά που χρειάστηκαν για την ανακαίνιση μεταφέρθηκαν με ζώα ή και στον ώμο, ενίοτε και υπό αντίξοες καιρικές συνθήκες, γίνεται αντιληπτό το μέγεθος του τολμηρού αυτού εγχειρήματος.

ΕΠΙΣΚΕΠΤΟΜΕΝΟΣ ΚΑΝΕΙΣ ΤΗ ΒΥΛΙΖΑ σήμερα αντικρίζει ένα πλήρως ανακαινισμένο κτηριακό συγκρότημα (Εικ. 1). Για να κατανοήσει όμως ο επισκέπτης το μέγεθος και την έκταση των έργων αποκατάστασης της Ι. Μ. Βύλιζας, πρέπει προηγουμένως να έχει μια σαφή εικόνα της κατάστασης στην οποία βρισκόταν, πριν αρχίσουν οι εργασίες αυτές.

Η Βύλιζα θύμιζε περισσότερο ποιμνιοστάσιο παρά ιερό χώρο (Εικ. 2), τα δε σημεία της πλήρους εγκατάλειψης του μνημείου ήταν εμφανέστατα (Εικ. 3α). Οι όποιες επεμβάσεις είχαν γίνει μέχρι τότε από τους εκάστοτε υπευθύνους της Μονής, είχαν ως αποτέλεσμα –λόγω της άγνοιας

* Μέλος της Μοναστηριακής Επιτροπής (1981-2013), που αφιέρωσε τη ζωή του στην αναστήλωση και ανάδειξη της Ι. Μονής Βύλιζας.

της αξίας του μνημείου— την αλλοίωση της αρχιτεκτονικής της μορφής. Γκρεμίστηκαν οι πανέμορφες καμάρες της εισόδου και αντικαταστάθηκαν από τσιμεντένιες, λιγότερες και υψηλότερες. Πολλά πέτρινα πεζούλια αντικαταστάθηκαν από τσιμεντένια, ενώ μεγάλο μέρος των πέτρινων επιφανειών ασβεστώθηκε. Μάλιστα, μετά τον σεισμό του 1967 που είχε επίκεντρο την περιοχή μας, λόγω των ζημιών που προξενήθηκαν στο όλο συγκροτήμα, οι επεμβάσεις που έγιναν μεγιστοποίησαν τις βλάβες αντί να τις αποκαταστήσουν. Έτσι, στην προσπάθεια να καλυφθούν οι ρωγμές, σοβατίσθηκαν τμήματα των τοιχογραφιών του καθολικού (Εικ. 4), γκρεμίστηκαν τα θολωτά κελιά της νότιας πτέρυγας του συγκροτήματος και στη θέση τους χτίστηκαν νέα, ψηλότερα, στρωμένα με τσιμέντο, ενώ αφαιρέθηκε και ένα από τα προϋπάρχοντα. Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ζώων που φυλάσσονταν εκεί¹ χτίστηκε το 1971 στον αύλειο χώρο της μονής στάβλος (μήκους 25 και πλάτους 6 μ. με τσίγκινη οροφή) με αποτέλεσμα την αλλοίωση της εικόνας ολόκληρου του συγκροτήματος. Οι εσωτερικοί χώροι της Βύλιζας μετατράπηκαν σε παντός είδους αποθήκες. Για την ακρίβεια, ένας μικρός χώρος της σημερινής τράπεζας μετατράπηκε σε στάβλο έκτακτης ανάγκης, όπου ο βοσκός έκλεινε τις ετοιμόγεννες γίδες για να τις προσέχει την ώρα που γεννούσαν, από τον επάνω όροφο όπου κοιμόταν, και να τρέξει να προλάβει τυχόν απώλειες.

Αυτή σε γενικές γραμμές ήταν η εικόνα της Μονής Βύλιζας, η οποία και στάθηκε αφορμή στην απόφασή μας να ασχοληθούμε με τα προβλήματά της με αίσθημα ευθύνης και σοβαρότητα, με απώτερο στόχο τη διάσωση, τη συντήρηση και την ανάδειξή της.

Επομένως, το έτος 1981 ανέτειλε μια νέα εποχή για τη Βύλιζα. Η Μοναστηριακή Επιτροπή που διορίστηκε², ξεκίνησε με δειλά στην αρχή βήματα την ανακαίνιση της Μονής, με στόχο να αποκατασταθεί το μνημείο στο σύνολό του, όσο το δυνατόν πιο πιστά, χωρίς επεμβάσεις που να προσβάλλουν τον χαρακτήρα του.

Με τα πενιχρά έσοδα της Μονής, με σωστό προγραμματισμό και αφιερώνοντας πολύτιμο χρόνο και κόπο, με υπομονή και επιμονή, με πείσμα αλλά και με ζήλο και με ενθουσιασμό αποδυσθήκαμε σε ένα τιτάνιο εγχείρημα, αν και οι λέξεις αυτές δεν αρκούν για να αποδώσουν το πλήρες νόημα αυτής της υπερπροσπάθειας, γιατί οι δυσκολίες της πλήρους ανακαίνισης του συγκροτήματος της Βύλιζας υπήρξαν τεράστιες³.

Καθοριστική στην όλη προσπάθεια στάθηκε η περίσσια αγάπη των κατοίκων του Ματσουκίου για το μοναστήρι τους. Αυτή η αμέριστη και πολύπλευρη συμπαράσταση των κατοίκων, και κυρίως μια δυναμικής ομάδας νέων⁴, είχε ως τελικό αποτέλεσμα την σημερινή εικόνα της Βύλιζας. Όλα τα υλικά που χρειάστηκαν για τις ποικίλες εργασίες αποκατάστασης του μνημείου (ξύλεια, σχιστόπλακες, σίδερα, τσιμέντο, αμμοχάλικο, πέτρες κ.ά.) κουβαλήθηκαν με ζώα⁵

1. Η Μονή αριθμούσε κατά καιρούς περίπου 100 με 200 αίγες, οι οποίες επωλήθησαν στις 10-10-1992. Παλαιότερα δε είχε στην κατοχή της και άλλα ζώα, όπως αγελάδες, πρόβατα, μουλάρια, τα οποία ξεχειμάζαν—εκτός από τις αίγες— στο Μετόχι της Βύλιζας στους Χριστούς Πραμάντων.

2. Με το υπ' αριθμόν 450/30-10-1981 διοριστήριο έγγραφο της Ι. Μ. Κάτω Παναγιάς Άρτης ανέλαβε την ευθύνη διαχείρισης της Μονής η Μοναστηριακή Επιτροπή αποτελούμενη από τους π. Γεώργιο Αντώνη, Ιωάννη Σωτ. Γρατσάνη, Αθανάσιο Ευαγ. Μακρή, Βασίλειο Πέτρου Κωσταδήμα και Χρήστο Δημ. Μακρή (σήμερα την θέση του πατρός Γεωργίου Αντώνη κατέχει ο εκ Ματσουκίου ιερέας π. Χρήστος Πετρ. Μακρής).

3. Η Μονή στερείται αυτοκινητόδρομο και την μοναδική πρόσβαση σε αυτήν αποτελεί ένα δύσβατο μονοπάτι καταμεσής ενός κατακόρυφου βράχου 800μ. και ένας μουλαρόδρομος στη βάση του βράχου αυτού.

4. Οι νέοι του χωριού στάθηκαν δίπλα στην Μοναστηριακή Επιτροπή για τα τριάντα αυτά χρόνια και την ενθάρρυναν σε κάθε βήμα του δύσκολου εγχειρήματος.

5. Παντού η άμμος και το χαλίκι μεταφέρεται και πληρώνεται με το κυβικό, στη Βύλιζα μεταφέρθηκε και πληρώθηκε με το κιλό (φορτίο 80 κιλών με το μουλάρι κοστίζει από 7 ευρώ μέχρι 15, ανάλογα με την απόσταση) και κάτω από φοβερά αντίξοες και επικίνδυνες συνθήκες.

(Εικ. 5), με καρότσια και αρκετά στα χέρια και στους ώμους των νέων του χωριού.

Κάτω, λοιπόν, από αυτές τις εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες ξεκίνησε η ανακαίνιση και η αποκατάσταση της Βύλιζας. Γκρεμίστηκαν οι τσιμεντένιες καμάρες της εισόδου και στη θέση τους χτίστηκαν οι σημερινές, όμοιες με τις παλαιές, αποκαθιστώντας έτσι την παλαιά λιτή μορφή και λειτουργικότητα της εισόδου (Εικ. 3β)⁶. Ανοικοδομήθηκε το σημερινό παρεκκλήσι της Αγίας Κυριακής με θολωτή τσιμεντένια στέγη⁷, εκεί όπου πρότινος υπήρχε ένας σωρός από πέτρες και άλλα υλικά, με ολέθριες συνέπειες για τις τοιχογραφίες του νάρθηκα. Αποκαταστάθηκε στην πρώτη της μορφή η βόρεια πτέρυγα που είχε μετατραπεί σε χορταποθήκες, γκρεμίστηκαν οι μεσοτοιχίες, αποκαταστάθηκε το πλακόστρωτο, αρμολογήθηκαν οι τοιχοποιίες και σήμερα χρησιμοποιείται πλέον ως τράπεζα (Εικ. 6). Το παλαιό δε τυροκομείο μετατράπηκε σε κουζίνα (Εικ. 7α-7β). Επίσης, καθαρίστηκε ο χώρος γύρω από το παρεκκλήσιο του Αγ. Ιωάννη με αποτέλεσμα να εξοβελισθεί σχεδόν ολοκληρωτικά η υγρασία που είχε ήδη προξενήσει ζημιές στις τοιχογραφίες του κοιμητηριακού ναού. Διαμορφώθηκε ταυτόχρονα και ο περιβάλλον χώρος του Αγ. Ιωάννη και της στέρας με τοιχοποιίες και πεζούλια, ενώ κατασκευάστηκε και το μονοπάτι για το παρεκκλήσιο. Ακόμη, επιδιορθώθηκε η στέρα και τροφοδοτεί επαρκώς σε νερό πλέον τη μονή (Εικ. 8). Στη συνέχεια η Μονή υδροδοτήθηκε αποτελεσματικά από το δίκτυο ύδρευσης της κοινότητας⁸.

Το 1995 συντάχθηκε με έξοδα της Μονής μελέτη στερέωσης και αποκατάστασής της⁹. Μετά την έγκρισή της και κατόπιν διαρκών αιτημάτων άρχισαν οι πρώτες χρηματοδοτήσεις του έργου αποκατάστασης του μνημείου που συνεχίζονται μέχρι σήμερα¹⁰. Έτσι, προχώρησαν οι προτει-

6. Χτίστες ήταν οι κ. Κώστας Γιαννούλας και βοηθός του ο Στέφανος Αποστόλου από τον συνοικισμό Χριστοί Πραμάντων.

7. Η μελέτη και η επίβλεψη εκπονήθηκε αφιλοκεδώς από τον μηχανικό κ. Χρήστο Παπαβρανούση.

8. Τα υλικά υδροδότησης απετέλεσαν δωρεά: α) Καραμούζη Νίκ., β) Πάνου Νικ. και η εγκατάσταση του δικτύου υπήρξε ευγενική χορηγία υδραυλικών του Ματσουκίου, και δη των κ. Στράτου Σ. Γρατσάνη, Πέτρου Σωτ. Νάκα, Πάνου Απ. Ροβίση, Βασιλείου Στ. Στραγάλη, Σωτηρίου Αλ. Κωσταδήμα, Χρήστου Δ. Παπλά με τη βοήθεια 40 νέων και ηλικιωμένων ατόμων ομού. Για την ιστορία δε, οι εργασίες άρχισαν στις 9 η ώρα το πρωί και στις 3 το μεσημέρι το νερό είχε φτάσει στην αυλή του μοναστηριού (μήκος δικτύου ύδρευσης 2000μ.)

9. Η μελέτη συντάχθηκε από τους:

- i. Κασκάνη Βασιλείο, αρχιτέκτονα
- ii. Τσακούμη Ιωάννη, τοπογράφο
- iii. Γεωργιάδη Κων/νο, πολιτικό μηχανικό
- iv. Κωστή Ιωάννα, αρχαιολόγο

Μετά την εισήγηση της 8ης Ε.Β.Α. Ιωαννίνων εγκρίθηκε από το ΥΠΠΟ/ΔΑΒΜΜ/ με το υπ' αριθμό 61334/2363/πε/8-6-95 έγγραφο.

10. Ποσό 30.000.000 δρχ. από τη Νομαρχία Ιωαννίνων (ΤΥΔΚ 24468/12-7-95) μέσω του Συμβουλίου Περιφέρειας (ανάδοχος του έργου: κ. Πέτρος Αρλέτος από την Κηφίνα).

Ποσό 2.000.000 δρχ από το ΥΠΠΟ/ΔΑΒΜΜ με το υπ' αριθμό 62341/2308/6-12-95.

Ποσό 10.000.000 δρχ από το ΥΠΕΧΩΔΕ/Δ-νση Προγραμματισμού και έργων, αριθ. Πρωτ. 99427/5243/5/5-11-97.

Ποσό 800.000 δρχ από το το Υπ. Εθν. Οικονομίας με αριθμό Πρωτ. 12313/24-3-2000.

Ποσό 14.000.000 δρχ για ηλεκτροδότηση της Μονής (15/211/26-6-2000) απόφαση Ν.Α.Ι.

Ποσό 30.000.000 δρχ από την Κοινότητα Ματσουκίου για την κατασκευή μονοπατιού στο τμήμα από την είσοδο μέχρι Πλάκα Μικρή (εργολάβος Πέτρος Αρλέτος από Κηφίνα).

Ποσό 168.000 ευρώ από την Κοινότητα Ματσουκίου για τη συνέχιση του καλντεριμιού από την Πλάκα Μικρή μέχρι Πλάκα Μεγάλη. (εργολάβος ο κ. Αλέξανδρος Ε. Λάμπρου, από τον Βαπτιστή).

νόμενες από την μελέτη επιβεβλημένες επεμβάσεις στο κτηριακό συγκρότημα για την στερέωσή του, ήτοι η κατασκευή τοιχείου και η τοποθέτηση συνδετήριων δοκών για την ενίσχυση των θεμελίων, η ενίσχυση των υπαρχόντων ελκυστήρων με νέους μεταλλικούς και η τοποθέτηση κρυφών σινάξ παντού, και ακόμη η κατασκευή περιμετρικού αποστραγγιστικού αύλακα. Επιπλέον, ανακατασκευάστηκαν οι τοιχοποιίες που είχαν υποστεί ζημιές, έγινε συρραφή ρωγμών της αφίδας (Εικ. 9α-9β), αντικαταστάθηκε πλήρως η στέγη (τμήματα της οποίας ήταν επικαλυμμένα με τσίγκο) με καινούρια ξυλεία, μόνωση και σχιστόπλακα¹¹ αποτρέποντας έτσι τις καταστρεπτικές συνέπειες των ομβρίων υδάτων και της υγρασίας. Ακολούθως αποκαταστάθηκε το πλακόστρωτο δάπεδο όλου του συγκροτήματος, πλακοστρώθηκε η εσωτερική αυλή (Εικ. 10) και ανακατασκευάστηκαν τα πέτρινα πεζούλια. Αντικαταστάθηκαν ακόμη όλα τα φθαρμένα κουφώματα του συγκροτήματος καθώς και τα επιχρίσματα, όπου υπήρχαν. Αρμολογήθηκαν –αφού πρώτα αφαιρέθηκε με αμμοβολή ο ασβέστης– όλες οι λιθοδομές και μετατράπηκαν τα κελιά της νότιας πτέρυγας από αποθήκες σε υπνοδωμάτια πλήρως εξοπλισμένα (Εικ. 11)¹². Επίσης, το μαγειρείο μετατράπηκε σε ένα υπέροχο καθιστικό με τζάκι (Εικ. 12), το δε νότιο παρεκκλήσιο από αποθηκευτικός χώρος παντοδαπών υλικών μετατράπηκε σε δωμάτιο του ιερέως (Εικ. 13α-13β), και αποκαταστάθηκε πλήρως η βρύση (1783) και ο περιβάλλον χώρος (Εικ. 14α-14β)¹³.

Το έτος 2002 άρχισε και το εγχείρημα της βελτίωσης της βατότητας του μονοπατιού (μοναδικής πρόσβασης) που βρίσκεται σε εξέλιξη (Εικ. 15α-15β)¹⁴. Σε εξέλιξη βρίσκεται και η μετατροπή του στάβλου σε ξενώνα και η δημιουργία αναγκαίων αποθηκευτικών χώρων κλπ. μετά από εγκεκριμένη μελέτη από την 8η ΕΒΑ Ιωαννίνων (Εικ. 16)¹⁵.

Άφησα τελευταία την αναφορά στο έργο της συντήρησης και της στερέωσης των τοιχο-

Ποσό 200.000 ευρώ από Νομαρχιακή Αυτοδ. Ιωαννίνων για συνέχιση εργασιών αποκατάστασης της Μονής (εργολάβος ο κ. Άγγελος Τσιμπίκης από την Κηπίνα).

Ποσό 120.000 ευρώ από Νομαρχιακή Αυτοδ. Ιωαννίνων για την συνέχιση του μονοπατιού από Πλάκα Μεγάλη προς την Μονή (εργολάβος ο κ. Αλέξανδρος Ε. Λάμπρου, από τον Βαπτιστή).

11. Η σχιστόπλακα που χρειάστηκε ανήλθε στα 7.000 τ.μ. και ήρθε όλη από την Ελευθερούπολη Καβάλας. Η δε εμφανής ξυλεία είναι όλη από καστανιά του Αγίου Όρους. Στεγάδες ήταν ένα συνεργείο από την Αλβανία και οι Ματσουκιώτες αδελφοί Ιωάννου Στραγάλη (Παντελής – Δημήτριος – Σπύρος).

12. Ο εξοπλισμός είναι ο διανεμηθείς από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

13. Η αποκατάσταση της βρύσης πραγματοποιήθηκε με χρήματα (3.500 ευρώ) της Κοινότητας Ματσουκίου από Αλβανούς τεχνίτες.

14. Με χρήματα της Μονής έγινε η νέα διάνοιξη του μονοπατιού, γιατί το παλαιό είχε περιπέσει πλέον σε αχρηστία με τη διάνοιξη του αυτοκινητόδρομου για το χωριό. Στη συνέχεια, με χρηματοδότηση της Κοινότητας Ματσουκίου έγινε το μονοπάτι μέχρι την Πλάκα τη Μικρή (εργολάβος ο κ. Πέτρος Αρλέτος από την Κηπίνα, ύψος δαπάνης 30.000.000 δρχ.). Με το ποσό 168.000 ευρώ από τη Κοινότητα Ματσουκίου συνεχίστηκε η βελτίωση του μονοπατιού και η κατασκευή μονοπατιού από την Πλάκα Μικρή μέχρι την Πλάκα Μεγάλη (εργολάβος ο κ. Αλεξ. Ευαγ. Λάμπρου από τον Βαπτιστή). Σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη δημοπρασία 120.000 ευρώ από την Ν.Α Ιωαννίνων για την συνέχιση του μονοπατιού από την Πλάκα Μεγάλη μέχρι την Μονή (εργολάβος ο ίδιος, με ψυχή όμως του έργου, τον πατέρα του Βαγγέλη Λάμπρου).

15. Τη μελέτη μετατροπής του στάβλου σε ξενώνα συντάξε ο κ. Ανδρέας Ντορλιός του Νικολάου και της Αλεξάνδρας Αντρ. Κωστίκα, μηχανικός. Οι εργασίες μετατροπής ξεκίνησαν με χρήματα της μονής και συμμετοχή της Κοινότητας Ματσουκίου, του Μορφωτικού- Πολιτιστικού Συλλόγου Ματσουκίου «Η Βύλιζα» και δωρητών (εδώ πρέπει να αναφερθεί το όνομα του κ. Γεωργίου Χαΐδου, ο οποίος συνεισέφερε έως τώρα το ποσό των 20.000 ευρώ). Η κατασκευή δε των τουαλετών έγινε δωρεάν από τους χωριανούς μας υδραυλικούς Βασ. Στ. Στραγάλη, Πέτρος Κ. Μακρή, Ευάγγελο Π. Μακρή και Αλέκο Κ. Κωσταδίμα. Η ηλεκτρολογική εγκατάσταση από τον χωριανό μας ηλεκτρολόγο Γεώργιο Β. Μακρή.

γραφιών του νάρθηκα, του καθολικού και του παρεκκλησίου του Αγίου Ιωάννη, καθώς και της συντήρησης των φορητών εικόνων. Στην συγκεκριμένη προσπάθεια δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα για να διασωθεί ό,τι απέμεινε από τον πλούτο της Βύλιζας¹⁶, ο οποίος σήμερα, μετά την συντήρησή του, φυλάσσεται στο μουσείο της Βύλιζας που φιλοξενείται σε αίθουσες του Δημοτικού Σχολείου Ματσουκίου (εικ. 17).

Χρήζει επίσης αναφοράς η ενεργός και καθοριστική συμμετοχή της Μοναστηριακής Επιτροπής στην έκδοση πέντε συγγραφικών έργων που αναφέρονται στη Βύλιζα και το Ματσούκι¹⁷ ως συνέχεια της πνευματικότητας που απέλπνεε κάποτε η μονή και ως παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές του χωριού. Έτσι, ο αρχικός στόχος να αποκατασταθεί το έργο στο σύνολο του, όσο το δυνατόν πιο πιστά στην αρχική του μορφή, χωρίς να προσβάλλεται ο ιερός του χαρακτήρας και η αισθητική του, πιστεύουμε πως έχει σε πολύ μεγάλο βαθμό επιτελεστεί και σήμερα η Βύλιζα θυμίζει κάτι από την παλαιά της αίγλη. Με απόλυτο σεβασμό προς το περιβάλλον, με τη χρήση των κατάλληλων τοπικών υλικών, αλλά και με την εκ νέου χρησιμοποίηση και αξιοποίηση παλαιότερων, επιλέγοντας κάθε φορά τους καλύτερους τεχνίτες και με τη συνεχή επίβλεψη, καθοδήγηση και συμπαράσταση της 8ης ΕΒΑ, κατορθώθηκε, στο μέτρο του δυνατού, μια αναπαλαίωση που δεν διαταράσσει τη «συννομία τοπίου και έργου».

Αστάθμητοι, δυστυχώς, παράγοντες εμπόδισαν τη διεξαγωγή της Ημερίδας στους χώρους της Μονής, όπως είχε αρχικά προγραμματιστεί. Θα είχαμε όλοι μας την ευκαιρία να θαυμάσουμε το υπέροχο μοναστηριακό συγκρότημα, την ομορφιά του τοπίου και τη δύναμη της φύσης. Ταυτόχρονα, όμως, θα μπορούσαμε να εκτιμήσουμε επί τόπου το μέγεθος και την έκταση του τολμηρού αυτού εγχειρήματος. Ας ελπίσουμε ότι αυτό θα καταστεί δυνατό σε ανάλογη ευκαιρία στο μέλλον.

Το γεγονός, ωστόσο, ότι η Βύλιζα επελέγη για την διεξαγωγή της σημερινής επιστημονικής Ημερίδας και συγκέντρωσε τόσους σημαντικούς και διακεκριμένους επιστήμονες και υψηλούς προσκεκλημένους, περιποιεί ξεχωριστή τιμή για όλους τους κατοίκους του Ματσουκίου και ιδιαίτερος για τα μέλη της Μοναστηριακής Επιτροπής, τα οποία επί τριάντα συναπτά έτη έχουν καταθέσει την ψυχή τους σε αυτό το μοναστήρι.

16. Όλοι οι κάτοικοι του Ματσουκίου ενθυμούνται –και ο ίδιος ο γράφων μεταξύ αυτών– ότι σχίζαμε φύλλα από τα «παλιά και χοντρά βιβλία» για να καθαρίσουμε τα καντήλια και να ανάψουμε φωτιά. Η προτροπή του βοσκού να προσέχουμε τα καινούρια, είχε σαν αποτέλεσμα την καταστροφή αρκετών παλαιούτων, και γιατί όχι και χειρογράφων!!! «Αρχάτσου ατσιά» βλάχικα «Πετάξτε την αυτή» ήταν παρομοίως και η προτροπή των γερόντων επιτρόπων της Αγίας Παρασκευής στο ξεδιάλεγμα των εικόνων που φυλάσσονταν στο ναό. Μαθητές του Δημοτικού σχολείου, μας εδίδοντο οι παλαιές, μανουρισμένες, μισοκατεστραμμένες ή μισοκαμένες εικόνες (μικρές και μεγάλες) και τις πετούσαμε στο ποτάμι.

17. Συγκεκριμένα:

i. ΔΗΜ. ΚΑΛΟΥΣΙΟΣ, *Η Βύλιζα: το μοναστήρι του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στο Ματσούκι Ιωαννίνων*, Ματσούκι Ιωαννίνων, 1992.

ii. ΔΗΜ. ΚΑΛΟΥΣΙΟΣ, *Το Ματσούκι Ιωαννίνων: Βλαχοχώρι στα Τζουμέρκα της Πίνδου*, 2 τόμ, Ματσούκι Ιωαννίνων 1994.

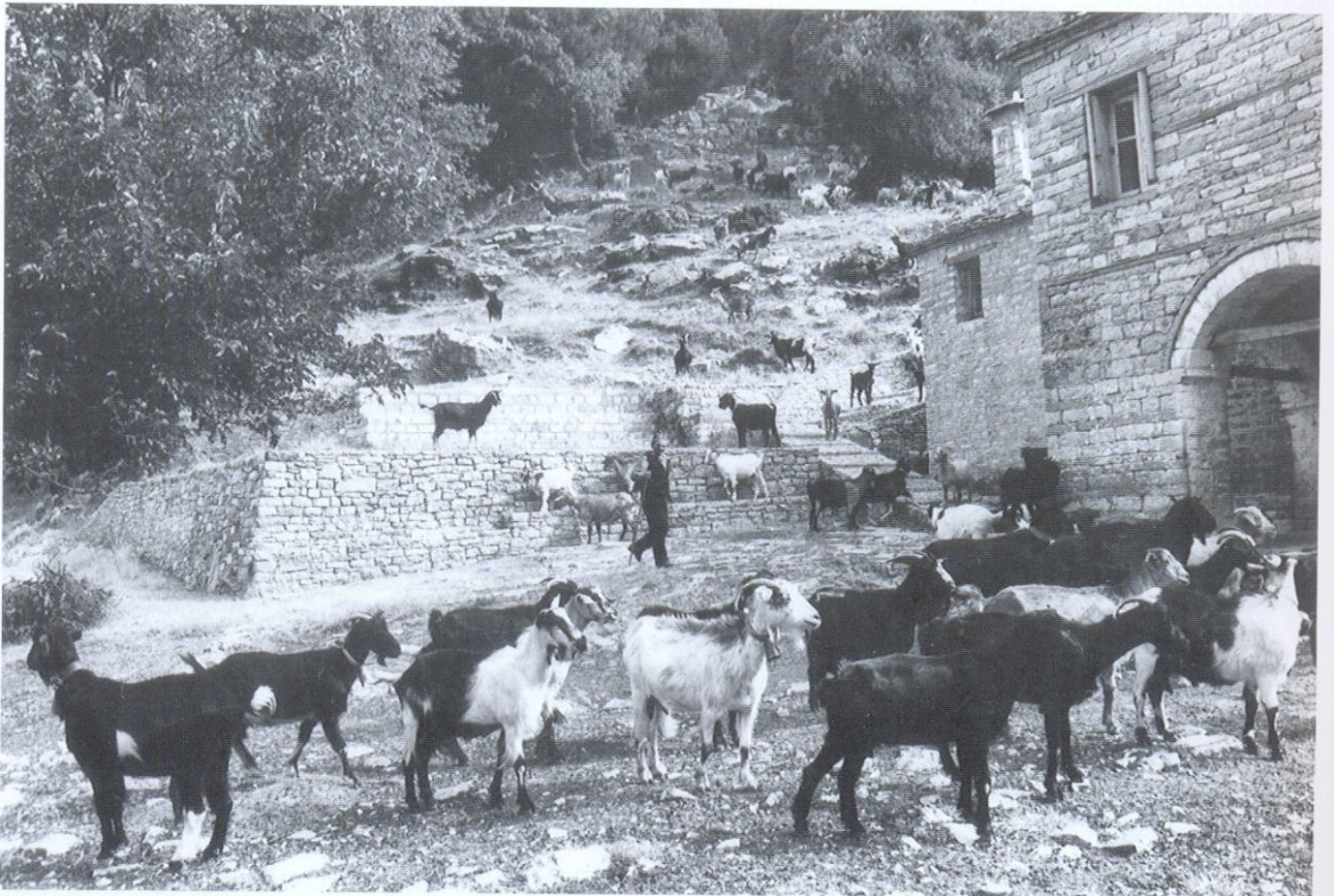
iii. ΔΗΜ. ΚΑΛΟΥΣΙΟΣ, *Τα Χειρόγραφα της Βύλιζας: Ιερά Μονή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στο Ματσούκι Ιωαννίνων*, Ιωάννινα 2009.

iv. ΚΩΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, *Τοπωνυμικό της κοινοτικής περιοχής Ματσουκίου Ιωαννίνων*, Ματσούκι Ιωαννίνων 2010.

v. Χρ. Δ. ΜΕΡΑΝΤΖΑΣ, *Οι πολιτισμικές συνιστώσες του τόπου της αγιότητας. Η συλλογή των εικόνων της Μονής Βύλιζας Ματσουκίου*, Αθήνα, χχ.



Εικόνα 1. Το ανακαινισμένο κτιριακό συγκρότημα της Μονής Βυλίζης



Εικόνα 2. Αίγες στον χώρο της μονής



Εικόνα 3α. Η πλήρης εγκατάλειψη του μνημείου σε παλαιότερη εποχή



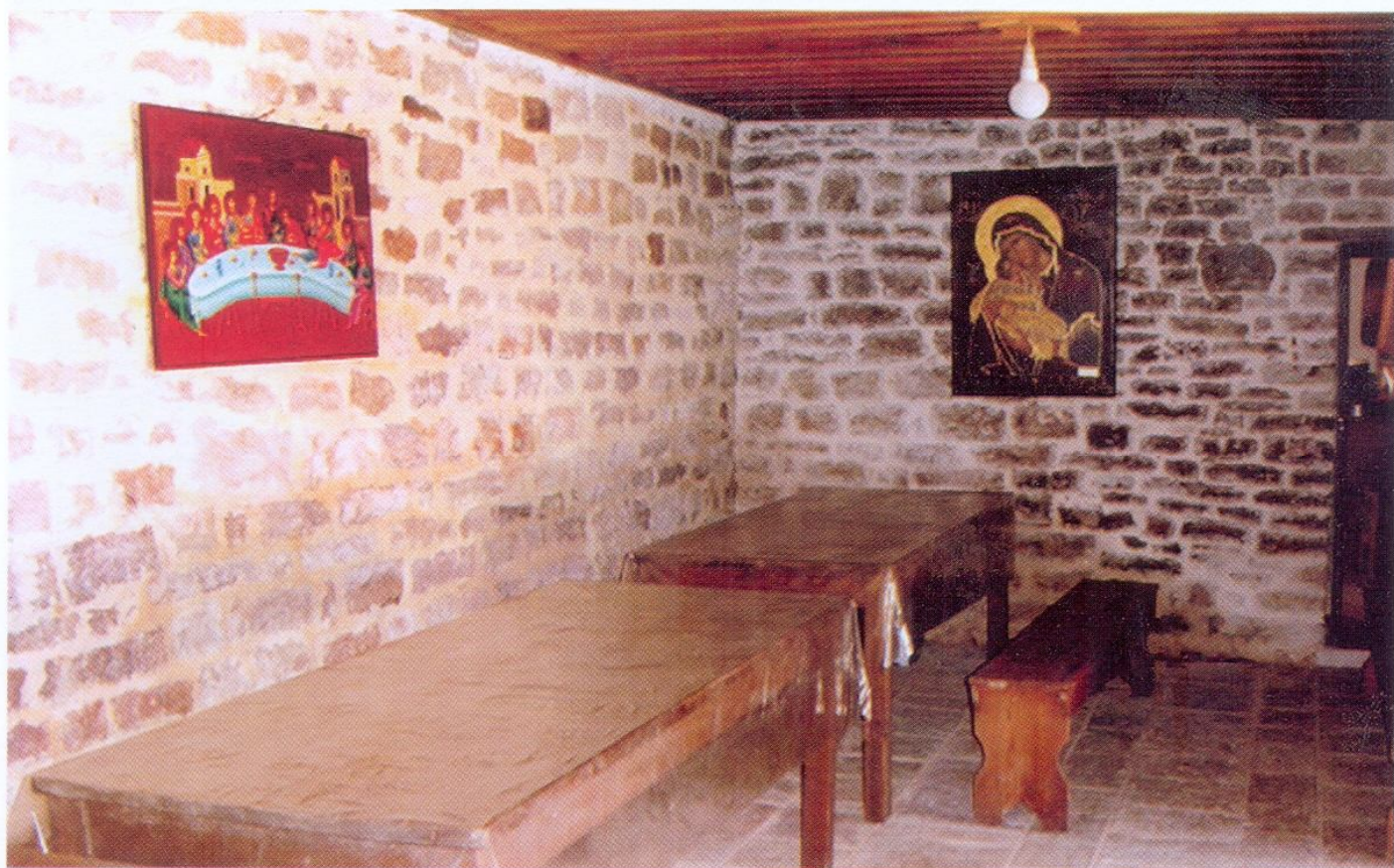
Εικόνα 3β. Οι σημερινές, πέτρινες, καμάρες της εισόδου της μονής μετά τις εργασίες αποκατάστασης



Εικόνα 4. Οι επικαλυμμένες με σοβά τοιχογραφίες του καθολικού μετά τον σεισμό του 1967



Εικόνα 5. Η μεταφορά με ζώα των υλικών για τις εργασίες ανακαίνισης της μονής



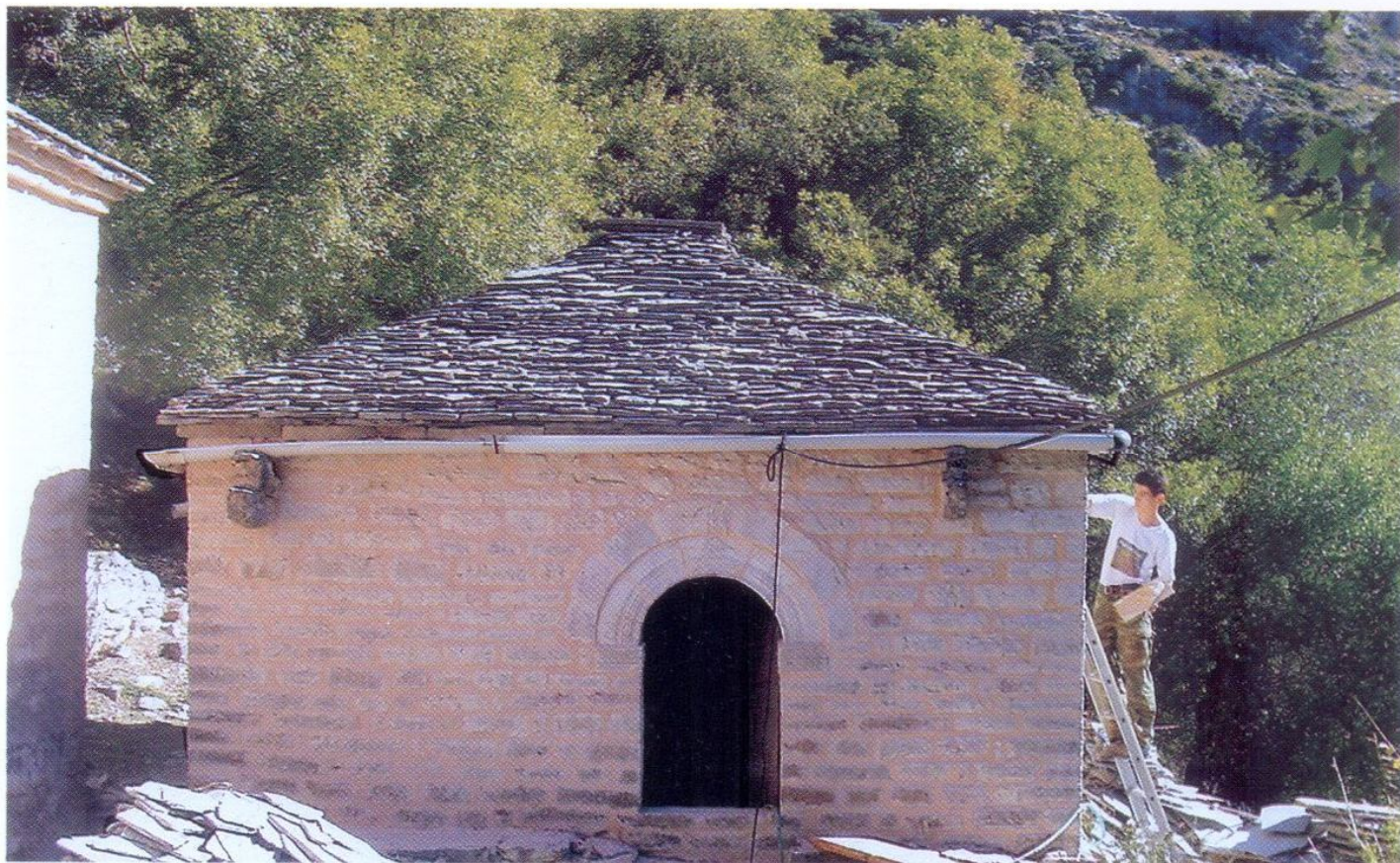
Εικόνα 6. Η βόρεια πτέρυγα της μονής μετά την ανακαίνιση (τράπεζα)



Εικόνα 7α. Ένας από τους χώρους των παλαιών κελλίων της μονής, ο οποίος είχε μετατραπεί σε τυροκομείο



Εικόνα 7β. Ο ίδιος χώρος που πλέον χρησιμοποιείται ως κουζίνα



Εικόνα 8. Η στέρνα της μονής κατά τις εργασίες αποκατάστασης



Εικόνα 9α. Ρωγμές στην αψίδα του καθολικού της μονής που προκλήθηκαν από τον σεισμό του 1967



Εικόνα 9β. Η αψίδα του καθολικού της μονής μετά τις εργασίες αποκατάστασης



Εικόνα 10. Το νέο πλακόστρωτο δάπεδο της εσωτερικής αυλής



Εικόνα 11. Τα νέα, πλήρως εξοπλισμένα υπνοδωμάτια, για την φιλοξενία των επισκεπτών (παλαιά νότια πτέρυγα των κελίων)



Εικόνα 12. Το νέο καθιστικό με τζάκι (παλιό μαγειρείο)



Εικόνα 13α. Το νότιο παρεκκλήσιο της μονής σε παλαιότερη εποχή ως αποθηκευτικός χώρος



Εικόνα 13β. Ο ίδιος χώρος, ανακαινισμένος, ως δωμάτιον του ιερέως



Εικόνα 14α. Η βρύση σε παλαιότερη εποχή



Εικόνα 14β. Η βρύση μετά τις εργασίες ανακαίνισης



Εικόνα 15α. Το μονοπάτι που οδηγεί στην μονή, σε παλαιότερη εποχή



Εικόνα 15β. Το μονοπάτι που οδηγεί στην μονή, μετά τις εργασίες βελτίωσης της βατότητας



Εικόνα 16. Ο νέος ξενώνας της μονής



Εικόνα 17. Το μουσείο της Βύλιζας